

Beretning

Sikke en fødselsdagsfest.

For 90 år siden den 16. juli 1928 blev Fonden Gamle Sønderho stiftet af en lille gruppe ildjæle, dels sommergæster, dels fastboende i Sønderho for at kunne samle penge ind til at opkøbe Sønderho Mølle og Møllegården, der var ved at gå i forfald. Hvad drev disse mennesker? Ja uden tvivl en dyb og inderlig kærlighed til Sønderho, og som vi jo godt ved også fra i dag, er det ofte folk udefra, der ser skønheden og historien i et sted. Men hvorfor skal sådan nogle udefra have lov til at bestemme over vores lille by? Hvad ville der være sket, hvis ikke Fonden var blevet stiftet og vi ikke havde haft de der københoninger til at kæmpe kampen?? Ja, det tør vi vist slet ikke tænke på. Stiftelsen af fonden blev jo ikke bare af betydning for Sønderho Mølle, men også for hele Sønderho. Erhvervelsen af Hannes Hus, den gamle redningsstation, Sprøjtehuset og Fanø Flisesamling er med til at fortælle Sønderhos historie. De første mange år, var det et udpeget repræsentantskab og bestyrelse, som ledede Fonden. Det er helt i overensstemmelse med Fondsloven, som bestemmer, at en bestyrelse i en Fond ikke kan vælges, men skal vurderes og udpeges, så man kan være sikker på, at disse personer er af en sådan moralsk og økonomisk pondus, at de ikke går ind i en bestyrelse for at kunne opnå økonomisk vinding og udnytte kapitalen i fonden. Hvad laver vi så her i aften? Senere lavede man et kunstgreb, idet man stiftede en støtteforening Foreningen gamle Sønderho, hvis bestyrelse netop skal vælges på en generalforsamling. Denne bestyrelse skal så udpege bestyrelsen til Fonden og vupti, vi udpeger os selv, det sker på mandag på det konstituerende møde. Jeg er ikke helt sikker på, hvad Justitsministeriet siger til den metode, men sådan praktiseres det altså. I de 90 år, der er gået, er Fondens arbejde på mange måder blevet mangeartet og vidtrækkende. Jeg vil i min gennemgang for det forløbne år kunne underbygge

Den 17. oktober havde vi besøg af journalist og forfatter Peter Olesen, der opfandt begrebet øjebæ, og han holdt et meget velbesøgt foredrag arrangeret i samarbejde med Sønderho Borgerforening i Sønderho Forsamlingshus, hvor han viste billeder fra sin gennemgang af byen tidligere på dagen. På en meget underholdende facon, blev vi præsenteret for dels mærkværdige postkasser, gravstene (skabene med elkabler, telefon, kabeltv), forskelligartede hegn og stakitter, ikke mindst de ikke særligt velholdte stakitter, citronmåne døre fra Silvan, barnevognskalechen over indgangen til den gamle bagerforretning og meget mere. MEN han gjorde os også opmærksom på, hvilket klenodie Sønderho var, noget af det flotteste, han havde set og opfordrede os til at passe på vores smukke by. Efterfølgende blev der nedsat 2 arbejdsgrupper, en gruppe, som skulle arbejde med henholdsvis bybilledet i Sønderho og en anden gruppe med hele problematikken omkring biler og parkeringsforhold.

Bybilledegruppen har bidraget med yderligere input til Fondens arbejde med revision af lokalplan 19, og bilgruppen har just nu afleveret et oplæg til debat i Borgerforeningen og Fonden. Fondens bestyrelse har ikke diskuteret oplægget, det vil vi gøre på vores første bestyrelsesmøde i august, men jeg kan da røbe, at oplægget handler om en mulig udvidelse af gågaden i højsæsonen og etablering af flere P-pladser i udkanten af byen, så vi kan begrænse unødigt bilkørsel i Sønderho. Jeg vil gerne sige tak til arbejdsgrupperne for deres arbejde, som selvfølgelig ikke er afsluttet.

Fonden har indsendt et oplæg til revision af lokalplan, den kommer til at hedde 106 i fremtiden, og det er da ret nervepirrende at tænke på, hvordan det første forslag kommer til at se ud. Forvaltningen ville gerne have haft en følgegruppe, som bl.a. Fonden skulle være en del af, men det syntes politikerne ikke var en god ide. Der blev imidlertid afholdt et meget positivt og konstruktivt borgermøde i Forsamlingshuset, hvor forvaltningen fremlagde processen og gav nogle input til det videre

forløb. Vi lavede sågar gruppearbejde den aften, og der kom flere gode ideer fra salen. Jeg beklager, at mødet blev afholdt på et tidspunkt, hvor mange af jer ikke kunne deltage. Engang i løbet af efteråret vil der blive udsendt et forslag, så husk at kigge i jeres E-boks. Vi går gerne i dialog med jer om dette forslag.

I samarbejde med Fanø kommune er der blevet lavet en folder til husejerne i Sønderho, som skal orientere om eksistensen af en bevarende lokalplan og de begrænsninger en sådan lokalplan medfører. Jeg skal være den første til at beklage, at vi ikke har været gode nok til at tage fat om nye husejere i Sønderho og orientere dem om, hvad sådan en lokalplan medfører, og at vi ikke har været gode nok til at hjælpe nye ejere af fredede huse til at sætte sig ind i reglerne for sådan et hus. Det burde være en opgave for ejendomsmæglerne. Der er alt for mange overtrædelser, som der ikke er blevet taget hånd om. Vi håber, at folderen og den nye lokalplan vil blive strammet op, så den er læsbar og letforståelig.

Et yderligere samarbejde med Fanø kommune har handlet om opsætning af forklarende gadeskilte i Sønderho. Hvorfor har gaderne navne efter kompasretningerne, hvad er en toft? o.s.v. Per Hoffmann har været så venlig at hjælpe til med de historiske facts og skrive måder. Tak til dig Per. Jeg tror efterhånden, at vi holder dig fuldtidsbeskæftiget her i Sønderho med de mange projekter. Gadeskiltene vil blive sat op engang i efteråret.

Sønderho Mølle blev renoveret sidste år, og har derefter kunnet male økologisk ølandshvedemel. Melet bliver hældt på poser, og der er venlig selvbetjening i møllen. Det har medført, at vores indtjening i møllen er steget væsentligt. På Mølledagen i år, fejrede man Dansk Mølledags 25 års jubilæum i Sønderho med besøg fra bestyrelsen i Dansk Møllerforening. Vi arrangerede dagen med taler, musik, dans og shantykor, og vores flotte nye dansegulv blev indviet. Årets første produktion af mel fandt også sted i den anledning, da vi ifølge diverse

regler gerne må sælge mel, der ikke er fødevaregodkendt, når blot det produceres i en særlig anledning. Vi havde rigtig mange besøgende. En tak til Møllelauget for den flotte vedligeholdelse, og det store arbejde I udfører.

Vi er nu oppe på en produktion af 6 forskellige fanøtørklæder fra Calcutta, og vi overvejer at lade andre butikker end Lorenzens sælge dem. Vores leverandør har en butik i Kongens Have i København, og hun er meget interesseret i at præsentere en kulturarv fra Fanø for de mange turister fra nær og fjern. Til det formål har hun bedt om at der bliver lavet en lille folder, som fortæller historien og som vil blive solgt sammen med tørklædet. Det arbejder vi på.

En særlig tak skal lyde til Bibi Larsen for dit store arbejde med at lave det lille hæfte om Fanødragten, som udkom sidst på sommeren i 2017. Det sælges for 25 kr,- i butikken og i Hannes Hus, ja, det er sørme billigt, men vi vil også gerne der fortælle en historie.

Vi har i løbet af året fået foræret eller købt flere dragter med tilbehør til vores dragtsamling. Vi er glade for, at folk tænker på os og tak til jer. Også gamle Fanødukker har vi købt eller fået forærende.

Jeg tror ikke, at man er klar over, hvor stort et arbejde, det er at vedligeholde en gammel dragtsamling. Gamle slidte bånd skal udskiftes, rifter og flænger skal udbedres og dertil kommer, at der også bliver syet nye skørter som supplement til de gamle. De unge piger bliver højere og højere, og vi forsøger at følge med tiden. En specielt tak til dig Jette Gørtz for din stædighed og utrættelighed. Også Tak til Therese Vendelhaven for support til meget flotte hjemmeside.

Der ville ikke være nogen Sønderhodag uden vores dygtige dragtudvalg. Vi har i år udlejet ca. 100 dragter over 2 dage, og vi garanterer for, at det bliver en fornøjelse at se dragterne gå gennem byen i morgen.

Temperaturen på loftet i disse dage er tårnhøj, og arbejdsstillingerne ville aldrig blive godkendte af arbejdstilsynet. Det får mig til at opfordre til, at

nogle af vores medlemmer, gerne den yngre del af skaren, d.v.s. under de 70 til at gå ind i arbejdet med dragterne. Vi må se i øjnene, at vi bliver ikke ved med at holde til det. Knæ, ryg, hofter, øjne og hørelse er ikke, hvad det har været. Og en eller anden dag om ikke alt for længe, skal der ske udskiftning. Indtil da skal der en form oplæring, og det tager også tid. Vi vil forlange fremover, at de kommende brude og brudepiger hjælper til med dragtudlejningen, og at de skal kunne pakke deres eget brudetøj sammen efter Sønderrhodag.

Som følge af den store interesse for at være brudefolk og deraf lang venteliste, har vi år udvidet flokken med et ekstra par. Så i morgen på Møllebanken vil i se 4 par danse. Den nye brudekrone (boeren) er lavet af Nanna Exner, og den er meget smuk. Glæd jer til den. Tak til Nanna for vores nye juvel.

I anledning af vores fødselsdag har vi også ekstra arrangementer i forbindelse med Sønderrhodag. Nogle af jer var sikkert til brandøvelse i Kalvekrog forleden eftermiddag. Et arrangement lavet i samarbejde med Sønderrho Frivillige brandværn. Ca. 400 mennesker, var der mødt – det må da kunne kaldes en succes. Per Hofman igen igen, har affotograferet alle artikler fra Fanø Ugeblad, der beskriver brande og andre historier om brandvæsenet igennem tiden. Det håber vi kan blive til et lille hæfte om brandvæsenet i Sønderrho, der kan udkomme engang i efteråret.

Hans Peter Stubbe Teglbjærg lavede lydoptagelser i sommeren og efteråret i og omkring Sønderrho Mølle. Disse lydoptagelser danner grundlag for en helt ny komposition : Mapping the moon – som fører til 4 fuldmånekoncerter fra den 26-29. Juli. Der er fuldmåne den 27. juli, og koncerten spilles af Dansk Saxofonkvarter sammen med Hans Peters elektroniske musik. Koncerten starter kl. 22.45 ved Møllen, og man er velkommen allerede fra kl. 22. Vi forestiller os, at man medbringer en picnickurv, varme tæpper, måske en sovepose. Der vil blive stillet stole op, men de rækker nok ikke til de mange mennesker, som vi forventer vil

komme. Der er gratis entre, og vi håber naturligvis på klart vejr. Ja ja, vi har is i maven. Ligesom på Sønderhodag har vi ingen plan B.

Til allersidst vil jeg sige tak til Gertrud Exner, som har lavet en lille forestilling til os i anledning af jubilæet. "lag på lag", som i disse dage opføres i Kaptajnens Stue i Hannes Hus. En historie om kvindelivet på Fanø I sejlskibstiden. Opført og fortalt af Maria Grønvold, og hertil kommer Kristoffer Thorhauges vidunderlige violin spil. Den finurlige kjole (lag på lag) er designet og syet af Signe Birk som et afgangprojekt. Jeg havde den store glæde at være med til forpremieren, og jeg vil sige, der er brug for at uddele lommetørklæder ved indgangen.

Ja, nu er vi så her, 90 år gammel. Vi udviklet os gennem tiden, og hvordan ser det ud til 100 års jubilæet? Ja, jeg er i hvert fald ikke formand til den tid. Der var engang LO formand, som udtalte: Vi har sejret ad helvede til godt, og det mener jeg faktisk, at vi har. Vores medlemstal er støt stigende. Min påstand er, at ingen lokale bevaringsforeninger har et medlemstal, der kan slå vores. Vi er med til at fodre fremtiden også med fest og farver for de unge. De melder sig ikke ind i foreningen på grund af vores bevaringsarbejde, men på grund af alt det andet vi laver. De kommer til Sønderho hver sommer for at være med til dansen og musikken. Nogle af disse kommer tilbage år efter år, og hvem ved? Måske flytter de en dag til Sønderho med deres familie.

Jeg tror desværre, at vi har nået mætningspunktet for, hvor mange aktiviteter vi yderligere kan involvere os i, så generalforsamlingen skal helst ikke fremkomme med alt for mange gode ideer. Vi kan ikke magte det lige nu

Tak for ordet.

